

TAJNA POSTANKA TOM NOKS

Preveo Vladan Stojanović

alnari
PUBLISHING
Beograd, 2009.

BELEŠKA AUTORA

Tajna postanka je beletrističko delo. Ipak, većina religijskih, istorijskih i arheoloških podataka pomenutih u romanu naučno su potvrđene činjenice.

To pogotovo važi za:

Gobekli Tepe, arheološko nalazište staro gotovo dvanaest hiljada godina. Iskopavanja na ovom lokalitetu u jugoistočnoj Turskoj, pored grada Urfe, u punom su jeku. Čitav kompleks megalita, stubova i rezbarija namerno je zakopan 8.000 godina pre Hrista. Niko ne zna zašto.

U oblasti oko Gobekli Tepea, među Kurdima južne Turske i severnog Iraka, žive poštovaoci drevne religije, anđeoskog kulta. Neki od njih klanjaju se bogu Melek Tausu.

ZAHVALNICE

Hteo bih da se zahvalim Klausu Šmitu i ostalima iz Nemačkog arheološkog instituta u Gobekli Tepeu, mojim urednicima i kolegama Edu Grenbiju, Dejvidu Satonu, Endruu Kolinsu i Bobu Kauanu; svima iz *Vilijema Morisa* u Londonu, a naročito mom agentu Juženi Farnis i Džejn Džonson iz *Harper Kolinsa UK*.

Želeo bih da se zahvalim ćerki Lusi zato što me je prepoznala posle višemesečnog odsustvovanja, zbog pisanja knjige.

*I uzmahnu Avram rukom svojom
i uze nož da zakolje sina svog**

– Postanak, 22

* Ovaj i svi drugi citati iz Biblije prezuzeti su iz prevoda Đure Daničića i Vuka Karadžića.

1.

Alan Grining se napio. Čitave večeri je cevčio u Kovent gardenu. Počeo je u *Panču*. Tamo je popio tri-četiri pinte s prijateljima s fakulteta. Otišli su do *Jagnjeta i zastave*, paba u mračnom sokaku pored kluba *Garik*.

Koliko su ostali tamo, utapajući se u pivu? Nije mogao da se seti. Otišli su u *Raundhaus*, gde su se sreli s nekoliko kolega s posla. U neodređenom trenutku su prešli s piva na žestoka pića: votku, džintonik i viski.

Napravili su kobnu grešku. Toni je predložio, *hajde da pronađemo neke cure*. Veselo društvo je spremno prihvatilo predlog. Pošli su uz Sent Martins lejn i podmićivanjem obezbedili ulaz u *Stringfelou*. Vratar isprva nije hteo da ih pusti. Smrkuto je posmatrao šestoricu uobraženih i dobro nacrckanih mladića. Smejali su se i psovali pred vratima noćnog kluba.

Znao je da prepozna nevolju.

Promenio je mišljenje kad je Toni potegao deo zamašnog bonusa zarađenog u Sitiju, stotinak funti, a možda i više. Vratar se široko osmehnu i reče: *Svakako gospodine...* i zatim...

Šta se *zatim* dogodilo.

Maglovito se sećao boravka u klubu. Pamtio je gaćice, butine i piće. Pamtio je nasmejane, nage Letonke i masne šale o ruskom

krznu. Sećao se i Poljakinje s neverovatnim grudima i velike sume novca potrošene na ovo i ono i još ponešto.

Alan zastenja od muke. Njegovi prijatelji su napustili klub pre njega: isteturali su se napolje i seli u taksije. Na kraju je ostao samo on, poslednji gost u noćnom klubu. Zatakao je bog te pita koliko desetica Letonki u tange. Mešala je uskim bokovima. On je bespomoćno, zadivljeno, tupo, idiotski zurio u nju.

Letonka oko četiri ujutru naglo prestade da se smeje. Svetla se popališe. Vratari ga dočepaše za ramena i odlučno otpratiše do vrata. Nije bačen na ulicu kao skitnica iz saluna u staromodnom vesternu – ali je doživio slično iskustvo.

Bilo je pet ujutru, osećao je tupi, pulsirajući bol u glavi, pouzdani predznak mamurluka. Morao je da se vrati kuće. Muvao se po Strandu, umesto da leži u krevetu.

Da li mu je ostalo dovoljno gotovine za taksi? Zaboravio je kartice kod kuće. Ispipao je džepove i pronašao trideset funti u novčaniku, dovoljno za taksi do Klepama.

Bolje reći, bilo bi dovoljno da je bilo taksija. Našao se na ulici u najgore doba noći. Zatekao se na Strandu u pet sati ujutru, prekasno za ljubitelje noćnog života, prerano za čistače kancelarija.

Pogledom je pretraživao ulice. Sitna aprilska kišica je škropila široke londonske bulevare. Veliki, crveni noćni autobus se kotrljao pogrešnom stranom ulice – ka katedrali Svetog Pavla. Kuda da krene? Glava mu je bila puna alkoholnih isparenja. Znao je gde će naći taksi. Krenuće ka keju. Tako je. Tamo uvek ima taksija.

Pribrao se i skrenuo levo, u sporednu ulicu. Na tabli je pisalo: Ulica Krejven. Nije ni čuo za nju. To sada nije bilo važno. Spuštala se nizbrdo ka reci; izaći će pravo na kej.

Koraćao je starom ulicom, pored mnoštva džordžijanskih zdanja. Kišica je neumorno padala. Nagoveštaji prolećnjeg jutra plaveli su se iznad drevnih dimnjaka. Na ulici nije bilo žive duše.

Tada je čuo.

Buku.

Nije to bila obična buka. Zvučala je kao stenjanje, ljudsko stenjanje, pomalo prigušeno, izvitopereno, neprirodno.

Da li mu se učinilo? Alan osmotri, trotoare, vrata i prozore. Sporedna uličica bila je pusta. Sve kuće bile su kancelarije. Koga tu može biti u ovo doba noći? Da li je u pitanju narkoman ili beskućnik? Možda neka stara pijanica leži u slivniku, skrivena neprozirnim senkama?

Odlučio se za probanu taktiku žitelja metropole. Ignorisaće neobični zvuk. Londonci su stručnjaci za to, za *ignorisanje*. Svakodnevn život u golemom, mahnitom i zbunjajućem gradu obasipa ljude velikom količinom stresa. Nije ni čudo što niko ne želi da ga dodatno otežava, u kasne noćne sate, istražujući neobično stenjanje. Alan je, sem toga, bio pijan. Sigurno mu se učinilo.

Čuo ga je ponovo, ovaj put još jasnije. Bio je to strašni, jezivi vapaj osobe u agoniji. Učinilo mu se da nesrećnik zove u pomoć. Čuo je: „...oommoo...“

Šta je ovo? Oznojio se. Uplašio se. Nije hteo da zna kakva osoba – kakvo *stvorenje* – proizvodi takve zvuke. Ipak, morao je da pogleda. Elementarni moral ga je nagonio da pomogne čoveku u nevolji.

Stajao je na kišici i razmišljao o mami. Znao je šta bi mu ona rekla. Poručila bi mu da nema izbora. Suočen je s moralnim imperativom: Neko trpi bol: Obavezan je da mu pomogne.

Pogledao je levo. Zvuk je, po svemu sudeći, dopirao iz neke od džordžijanskih kuća od tamnoljubičastih cigala, s elegantnim starijim prozorima. Jedna od kuća je imala tablu na ulazu. Izlakirano drvo, vlažno od kiše se blistalo na svetlosti uličnih lampi. *Muzej Bendžamina Frenklina*. Nije bio siguran o kome je reč. Znao je da je to neki Jenki; pisac ili nešto slično. To sad nije važno. Bio je prilično siguran da stenjanje dopire iz te kuće: *zato što su vrata otvorena*, u pet sati, u subotu ujutru.

Alan je nazreo prigušenu svetlost iza poluotvorenih vrata. Stisnuo je pesnice jednom, pa drugi put. Prišao je ulazu i gurnuo vrata.

Otvorila su se. U hodniku iza njih je vladala tišina. Video je kutiju za novac u uglu, sto zatrpan prospektima i natpis: *Video prezentacije ovim putem*. Hodnik je bio slabo osvetljen noćnim svetlima.

Muzej je izgledao netaknuto. U unutrašnjosti je vladao mir, iako su ulazna vrata otvorena. Ništa nije upućivalo na pljačku.

„Uuuuhhhh!“

Ponovo je čuo zastrašujuće stenjanje. Shvatio je da dopire iz podruma.

Osetio je hladnu kandžu straha oko srca. Savladao je paniku i odlučno krenuo ka drugom kraju hodnika, odakle su pokrajnja vrata vodila ka drvenim stepenicama. Spustio se škripavim, starim stepeništem do podrumске prostorije s niskom tavanicom.

Gola sijalica je odavala meku, prigušenu svetlost. Osvrnuo se oko sebe. Nije bilo ničeg neobičnog izuzev sveže iskopane rupe u uglu, metar dubokog ožiljka u tamnom londonskom tlu.

Tek tad je video krv.

Nije mogao da je ne primeti. Velika lepljiva mrlja bila je upečatljiva i skerletna, poprskana s nečim belim. Gomilom belog.

Šta je to? Perje? Labudovo perje? *Šta je to?*

Alan priđe mrlji i pomeri belu masu vrhom cipele. To je bila kosa; verovatno ljudska kosa. Gomila obrijane ljudske kose. Plivala je u krvi. Ličila je na džem od višnje na šerbetu od limuna ili tragove ovčjeg pobačaja na snegu.

„Uuuuhhhh!“

Stenjanje je dopiralo iz najbliže prostorije. Alan još jednom potisnu strahove i otvori mala, niska vrata na susednoj sobi.

Unutra je vladala tama, narušena uskom prugom svetlosti iz hodnika. Glasno stenjanje je odjekivalo po prostoriji. Alan je napipao prekidač za svetlo pored vrata. Pritisnuo ga je i svetlost preplavi odaju.

Na podu u središtu prostorije ležao je nagi starac. Neko mu je obrijao glavu, na veoma bolan način, ako je suditi po brojnim

ogrebotinama i posekotinama. Alan je shvatio čiju kosu je video u hodniku. Obrijali su mu kosu. Ma o kome da je reč.

Starac se pomerio. Ležao je okrenut leđima prema vratima. Okrenuo se i pogledao ka Alanu, čim je upalio svetlo. Mladić se trgnuo od straha. Starac ga je posmatrao s neopisivim užasom. Bujlio je u njega razrogačenim, krvlju podlivenim očima. Pomahnitao je od bola.

Pijanstvo i mamurluk nestadoše. Alan se namah otreznilo. Video je zašto starac zapomaže. Neko mu je isekao grudi. Neko je crtao nožem po starčevoj bleđoj, naboranoj koži.

Zašto je stenjavao na tako čudan i nerazgovetan način? Nesrećnik ponovo zastenjava. Alanu se zavrte u glavi.

Čovekove usne behu oivičene krvlju. Grimizna tečnost mu je curila iz usta, kao da se davio jagodama. Crvena krvca je tekla preko ostarelih usta, kapajući po podu. Penila se i grgotala kad god bi zastenjavao.

Užasima nije bilo kraja.

Nesrećnik je držao nešto u ruci. Polako je otvorio šaku i ispružio ruku, kao da nešto nudi. Neki dar.

Alan pogleda u ispruženu šaku.

Nesrećnik je pokazivao odsečeni ljudski jezik.

2.

Na pijaci Karmel je vrilo. Jemenski trgovci cenkali su se s kanadskim cionistima. Izraelske domaćice su razgledale jagnjeća rebra, a sirijski Jevreji slagali redove kompakt diskova sa žalobnim pesmama. Svetina se tiskala između tezgi s ljutim začinima, gomilama metalnih konzervi sa zelenim maslinovim uljem i velikim tezgama s vinom s golanske visoravnii.

Rob Latrel je pokušavao da se probije do drugog kraja pijace. Hteo je da popije pivo u kobasičarnici *Bik Bik*, njemu najdražem svratištu u Tel Avivu. Voleo je da gleda izraelske slavne ličnosti s antiparparco naočarima za sunce. Jedna veoma zgodna starleta mu se pre neki dan nasmešila. Možda je naslutila da je novinar.

Rob je voleo češko pivo u kobasičarnici *Bik Bik*. Služili su ga u plastičnim čašama. Dobro se slagalo s ljutom kobasicom i još ljucim kebabom.

„Šalom“, pozdravio ga je Samson, turski kobasičar u *Bik Biku*. Rob odmah naruči pivo. Tek tad se setio bontona i promrmljao molim vas i hvala. Plivao je u čamotinji. Već šest nedelja se muvao po Tel Avivu, u koji je dospeo posle šest meseci provedenih u Iraku. Da li je to predugački odmor?

Predugačak ili ne, bio mu je neophodan. Prijao mu je boravak u Tel Avivu. Voleo je taj živopisni i dramatični grad. Londonski urednik se kavaljerski poneo, kad mu je dao odmor da bi se „oporavio“.

Spreman je za akciju. Možda će ga poslati u Bagdad ili Gazu. Čuo je da se tamo nešto kuva. Tamo se uvek nešto kuva.

Progutao je gutljaj piva iz plastične čaše. Premestio se do prednjeg kraja bara, odakle se pružao divan pogled na zavojiti strmi put i plavosivi Mediteran u daljini. Pivo je bilo hladno, zlačano i veoma ukusno. Posmatrao je surfera.

Da li će se urednik ikad javiti? Proverio je mobilni telefon. Pogled mu je uzvratilo digitalni lik njegove kćeri. Grizla ga je savest zbog nje. Nije je video od...? Januara ili februara? Od poslednje posete Londonu. Šta je mogao da radi? Bivša žena je stalno menjala planovi, kao da se trudi da mu oteža kontakt s ćerkom. Robova želja da vidi Lizi se nije značajnije razlikovala od gladi ili žeđi. Vazda je bio svestan da mu nešto – neko – nedostaje u životu. Ponekad bi se nasmešio odsutnoj kćeri.

Vratio je praznu plastičnu čašu. „Videćemo se sutra, Seme. Nemoj da proždereš sav kebab!“

Samson se nasmejao. Rob izbroja nekoliko šekela i krenu ka morskoj obali. Pretrčavao je zakrčene ulice u četvrtak. Nadao se da neće pasti kao kolateralna šteta u ratu između nervoznih izraelskih vozača. Trudili su se da završe u moru.

Plaža u Tel Avivu bila je njegovo najomiljenije mesto za razmišljanje. Voleo je taj uski pojas peska između oblakodera i plave pučine s koje je dopirao vreli vetar. Pohodio ga je kad god je hteo da na miru razmisli o ženi i detetu, o bivšoj ženi i petogodišnjoj kćeri.

Hteo je da odleti za pravo za London, nakon što su ga novine povukle iz Bagdada. Sali je našla novog momka. Zamolila ga je da joj da „prostor“. Odlučio je da ostane u Tel Avivu. Nije hteo da ide u Englesku, ako nije mogao da vidi Lizi. Bilo bi to bolno iskustvo.

Ako ćemo pošteno, ko je za sve to kriv? Koliko je sam doprineo razvodu? Tačno je, švrljala je sa strane... ali njega nikad nije bilo kod kuće. Šta će, kad mu je posao takav! Radio je kao inostrani dopisnik. Deset godina se trudio da dobije taj posao. Tako je zarađivao novac za život. Sa trideset i nešto godina mu je pošlo za rukom da

postane dopisnik s Bliskog istoka, oblasti koja nudi obilje interesantnih priča.

Razmišljao je da li da se vrati u Bik Bik na još jedno pivo. Pogledao je levo, na betonsku gromadu hotela *Dan Panorama*, s raskošnim, staklenim predvorjem. Impozantna zgrada kao da je stremila nebeskom plavetnilu. Iza nje je bio veliki parking. izuzetni slobodni prostor u samom centru grada. Znao je priču o njegovom nastanku. To je bila glavna linija fronta u arapsko-izraelskom ratu vođenom 1948. godine, granica između jevrejskog Tel Aviva i arapske Jafe. Izraelci su pobedili i sravnili sa zemljom granatama načeta sirotinjska naselja. Tako nastala čistina je odonda služila kao veliki parking.

Odlučio se. Ako ne može da vidi Lizi, može da zaradi neku crkavicu kojom će je nahraniti i obući. Odlučio je da se vrati u iznajmljenu garsonjeru u Jafi i istražuje. Pronaći će novi ugao gledanja na libansku priču. Potražiće onu decu iz Hamasa koji su našli utočište u crkvi.

Ideje su mu se rojile po glavi. Hitao je plažom, pored drevnih kuća s pogledom na more, u staroj luci u Jafi.

Mobilni je zazvonio. Osmotrio je ekran s mnogo nade. Bio je to britanski broj. Nije pripadao Sali, Lizi ili nekom od prijatelja.

Zove ga urednik iz Londona.

Preplavio ga je adrenalin. To je to! Iznenaadni poziv od urednika mu je pričinjavao najviše zadovoljstva. Idi u Bagdad. Idi u Kairo. Idi u Gazu. Idi i rizikuj život. Obožavao je takve trenutke. Nikad nije znao gde će ga poslati. Osećao se kao glumac u pozorištu improvizacije. Imao je osećaj da nastupa u nekom rijaliti programu. Nije ni čudo što nije mogao da zasnuje dugovečnu vezu. Pritisnuo je dugme za primanje poziva.

„Robi!“

„Stivi?“

„Šta ima?“

Urednik ga je, kao i uvek, zbunio ultrakoknijevskim naglaskom. Negde duboko u njemu je opstala predrasuda Amerikanca sa Srednjeg zapada da urednici *Tajmsa* govore visokoparnim oksfordskim engleskim. Urednik spoljnopolitičke redakcije je govorio kao tilberški doker. Psovao je gore od njih. Sumnjao je da Stivi svesno preteruje s koknijevskim naglaskom, da bi se izdvojio iz mnoštva uštogljenih kolega. U novinarstvu je vladala žestoka konkurencija.

„Robi, prijatelju. Radiš li išta, čoveče?“

„Šetam se po plaži, razgovaram s tobom.“

„Jebi ga. Rado bih se bavio tvojim poslom.“

„Radio si ga, sve do unapređenja.“

„Vidi stvarno“, nasmeja se Stivi. „Htedoh da te pitam, šta name-ravaš? Da li si dobio novo zaduženje?“

„Ne.“

„Tako je, tako je. Oporavljaš se od tog jebenog... sranja s bom-bom.“

„Dobro mi je.“

Stivi zviznu. „U Bagdadu je bilo gadno.“

Rob nije želeo da se seća bombe. „Pa... Stivi... gde...“

„Kurdistan.“

„Šta? Opa, bato!“

Uzbudio se i malčice uplašio. Irački deo Kurdistana. Mosul! Nikad nije bio tamo. Mora da vrvi od interesantnih priča. *Irački Kurdistan!*

Stivi ga je prekinuo u maštarijama: „O'ladi motore...“

Robovo uzbuđenje je malo popustilo. Bilo je nečeg u Stivovom glasu. Ovo neće biti ratna priča. „Stivi?“

„Robe, prijatelju. Šta znaš o arheologiji?“

Rob baci pogled na more. Paragljajder je leteo iznad talasa. „O arheologiji? Ništa. Zašto?“

„Pa reč je o nekoj... iskopini... u jugoistočnoj Turskoj, kurdskom delu Turske.“

„Iskopini?“

„Tako je. Prilično je zanimljiva. Nemački arheolozi su...“

„Pećinske slikarije? Stare kosti? Sranje.“ Bio je veoma razočaran.

Stiv se zakikota. „Hajde, hajde. Ne budi takav.“

„Kakav?“

„Ne možeš uvek u Gazu. Ne želim da ideš na opasna mesta. Odstupi malo od tog klišeja.“ Zvučao je toplo, gotovo bratski. Rob to nije očekivao. „Ti si jedan od najboljih reportera. U Bagdadu si prošao kroz sito i rešet. Dosta si se nagutao govana. Šta misliš?“

Rob je ćutao. Znao je da Stivi nije sve rekao. Imao je pravo. Urednik nastavi: „Najljubavnije te molim da obiđeš to nalazište u Turskoj. Ako se slažeš s tim, naravno.“

Osetio je urednikov sarkazam. Nasmejao se. „Dobro, Stivi. Ti si gazda! Ići ću i pregledati bajate kamenčuge. Kad treba da pođem?“

„Sutra. Poslaću ti najosnovnije podatke.“

Sutra? Nema mnogo vremena. Razmišljao je o avionu i pakovanju. „Prihvatam slučaj, Stivi. Hvala ti.“

Urednik je ćutao. Nastavio je, posle kraće pauze: „Ali, Robe...“

„Šta je?“

„Šaljem te na ozbiljan zadatak. Nisu u pitanju samo... dosadne bajate kamenčuge.“

„Šta hoćeš da kažeš?“

„Bilo je na ovdašnjim vestima. Sigurno ti je promaklo.“

„Ne čitam arheološku štampu.“

„Ja čitam. U poslednje vreme je izuzetno popularna.“

„Pa?“

S mora je dopirao vruć vetar. Stivi nastavi: „Hoću da kažem. To mesto u Turskoj. Ono što su Nemci otkrili...“

Rob je nestrpljivo čekao dalja objašnjenja.

Urednik se oglasio posle duže pauze, „Pa... nisu to samo kosti i slična sranja, Robi. Tamo se dešava nešto zbilja epohalno.“